

הערות לפרק: מטולה

1. מנחם כהן היה דמות ססגונית מיוחדת. עבר איתנו מראש-פינה למטולה. לבושו לבוש מסורתי של יהודי צפת. קפטן ארוך וכובע פרווה עגול דומה לכובע קווקזי, ופיאות משתלשלות מן הכובע.
- כל זה נעלם כאשר חזר מביקור בשוויצריה, והחל אף לכתוב פליטונים ולפרסמם ב"הפועל הצעיר". לנו הוא זכור בעיקר בגלל העונשים רבי הדמיון שהיה מטיל על הילדים.
2. התרבוש - כובע אדום עם זנב שחור - היה הכובע התורכי המקובל.
3. המורים אפשטיין ווילקומיץ, שהיו מראשוני המורים וממתווי דרך החינוך בארץ, עבדו זמן קצר במטולה. אפשטיין כשנתיים, ווילקומיץ כשנה אחת. שניהם התפרסמו עקב פעילותם הרבה בשדה החינוך בשנים הבאות, ולא דווקא בשל פעילותם בבית הספר במטולה.
- (שמחה וילקומיץ נחשב לאבי החינוך העמלני ויצחק אפשטיין יצר את המבטא "הגלילי" והיה ברבות הימים מדקדק נודע).
- בכתובים, המספרים על ההיסטוריה של בית הספר במטולה אנו מוצאים את שמותיהם, בשעה ששמו של אבא כמעט ואינו מזכר.
4. שני "האזרחים", הראשון אזרח ינאי מנהלל והשני אזרח שלטו אכן זכו ברבות הימים לא רק להיות אזרחי מדינת ישראל אלא לפעול למענה ולעבור את כל הגלגולים והאירועים עד אשר הוקמה המדינה.
5. מצאנו במקום עץ זית עתיק וכמה עצי תאנה נושאי פרי. השתילים של עצי הפרי הובאו מדמשק. וכן שתילי שקדים שנטענו בשטח שנבל עם הגורן. הצילום הראשון שלי עם המחרשה צולם ליד עץ הזית העתיק.
6. לרצפה כזו קראו ברבריק. החומר היה תערובת של אדמה לבנה עם חלוקי חצץ שהובאה מעל מורד מפל הטחנה. התערובת, בלולה במים וסיד נשפכה על הסלעים המיושרים בתוך הבית. ואחרי יום אחד, כאשר התייבשה, התחילה מלאכת ההידוק שנמשכה יום-יומיים.
7. עצי ההסקה היו "קרמות", שורשי עצים עתיקים שהערבים היו מוציאים מהאדמה, מבקעים ומוכרים.
8. איך קושרים! היתה קשירה "חורנית" והיתה קשירה אחרת. משתמשים בשיטה המתאימה באותו מקום, לפי התנאים.
- לקשירה החורנית, למשל, היה צורך בענף עץ שבקצהו מעין משולש, עליו כרכו את החבל. אפשר ללכת כך שעות והשק לא יפול מצב החמור.
- כל כלי העזר: חבלים שונים, ענפים עשויים בצורה מיוחדת, היו לכל אחד בבית. שמו